

183:n YLIOPPILAAN PASSITTAMINEN SOTAMIEHIKSI *

Tammikuun 11 p:nä sanomalehdissä julkaistiin valistusasiain ministeriön antama hallituksen tiedonanto Kievin yliopiston 183:n ylioppilaan passittamisesta sotamieheksi „joukkomellakoiden toimeenpanemisesta”. Väliaikaiset säännöt vuoden 1899 heinäkuun 29 päivästä — tuo uhkaus ylioppilaskunnalle ja yhteiskuntapiireille — saatetaan täytäntöön vähemmän kuin puolentoista vuoden kuluttua niiden julkaisemisesta, ja hallitus ikään kuin kiiruhtaa puolustelemaan tämän ennenkuulumattoman rankaisutoimenpiteen soveltamista esittämällä kokonaisen syytöskirjelmän, sääntämättä värejä ylioppilaiden ilkitekojen kuvailemisessa.

Ilkiteot ovat toinen toistaan kauheampia. Kesällä — yleinen ylioppilaiden edustajakokous Odessassa ohjelmanaan koko Venäjän ylioppilaskunnan järjestäminen kaikenlaisten vastalauseiden esittämiseksi akateemisen, yhteiskunnallisen ja poliittisen elämän ilmiöiden johdosta. Näiden rikollisten poliittisten päämäärien takia kaikki ylioppilasedustajat vangittiin ja asiapaperit otettiin pois. Mutta kuohunta ei heikkene, vaan kasvaa ja tulee itsepintaisesti esiin *monissa* korkeimmissa oppilaitoksissa. Ylioppilaat haluavat vapaasti ja itsenäisesti käsitellä ja hoitaa yhteisiä asioitaan. Heidän esimiehensä vastaavat siihen pikkumaisilla saivarteluilla — sillä tunnottomalla muodollisuudella, mikä on ollut Venäjän virkamiehistön erikoisuutena ammoisista ajoista saakka, — saattavat tyytymättömyyden äärimmäisen pitkälle ja panevat pakostakin nuorison, joka ei ole vielä vajonnut porvarillisen sisällyksettömän elämän rämeikköön,

* Lehden numero oli jo taitettu, kun hallituksen tiedonanto tuli julkisuuteen.

ajattelemaan vastalauseen esittämistä itsevaltiuden poliisi- ja virkamiesvallan koko järjestelmää vastaan.

Kieviläiset ylioppilaat vaativat erottamaan professorin, joka on astunut pois matkustaneen kollegansa virkaan. Esivalta hangoittelee vastaan, kiihdyttää nuorison „kokouksiin ja mielenosoituksiin” ja... antaa peräksi. Ylioppilaat kokoontuvat kokoukseen pohtimaan sitä, miksi ovat mahdollisia sellaiset konnamaisuudet kuin kahden valkovuorisen * suorittama erään neitosen raiskaaminen (kuten huhu kertoo). Esivalta tuomitsee pää-„syylliset” karsseriin. Nämä kieltäytyvät tottelemasta. Heidät erotetaan. Väkijoukko saattaa erotetut mielenosoituksellisesti asemalle. Kokoonnutaan uuteen kokoukseen, ylioppilaat ovat koolla iltaan saakka, kieltäytyen lähtemästä pois ennen kuin tulee rehtori. Paikalle saapuvat varakuvernööri ja santarmihallinnon päällikkö mukanaan osasto sotilaita, jotka piirittävät yliopiston ja tulevat luentosaliin, ja — kutsuvat rehtorin. Ylioppilaat vaativat — luulette ehkä, että perustuslakia? ei, he vaativat, ettei käytettäisi karsserirangaistusta ja että erotetut otettaisiin takaisin. Kokouksen osanottajat merkitään muistiin ja heidät päästetään kotiin.

Ajatelkaa tarkoin tätä hämmästyttävää epäsuhdetta, mikä on toisaalta ylioppilaiden vaatimusten vähäisyyden ja sävyisyyden sekä toisaalta hallituksen hämmingin välillä, hallituksen, joka menettelee ikään kuin jo olisi kirves uhkaamassa sen valtaherruuden tukipylväitä. Meidän „kaikki-voipa” hallituksemme ei ole millään niin paljastanut itseään kuin tällä hämmingillä. Paremminkin mitkään „rikolliset julistukset” se näyttää siten — näyttää jokaiselle, kenellä on silmät nähdäkseen ja korvat kuullakseen, — että se tuntee olonsa kerrassaan epävarmaksi ja luottaa vain pistimen ja kasakkapampun voimaan, jotka varjelevat sitä kansan suuttumukselta. Vuosikymmenien kokemuksen opettamana hallitus on varmasti vakuuttunut siitä, että se on palonarkojen aineiden ympäröimä ja että pieninkin kipinä, protesti karsserirangaistusta vastaan, on riittävä syöttämään palon. Ja koska niin on laita, niin on selvää, että rangaistuksen on oltava esimerkillinen: on passitettava satoja ylioppilaita sotamiehiksi! „Vääpeli Voltaire'iksi!”¹²⁸—

* Valkovuoristiksi (белоподкладочники) sanottiin taantumuksellisia ylioppilaiskeikkeitä. Suom. huom.

tämä formula ei ole lainkaan vanhentunut. Päinvastoin, XX vuosisadan on suotu nähdä sen todella toteutuvan.

Tämä uusi rankaisutoimenpide, uusi siksi, että se yrittää herättää henkiin jo ammoin aikansa eläneet vanhat rankaisutavat, antaa aihetta moniin mietteisiin ja rinnasteluihin. Kolmisen sukupolvea sitten, Nikolain aikoina, sotilaaksi passittaminen oli luonnollinen rankaisutapa, joka vastasi täydellisesti koko venäläisen maaorjayhteiskunnan rakennetta. Aatelispoikia passitettiin sotamiehiksi tarkoituksella pakoittaa heidät vastoin aateliston vapauksia suorittamaan palvelusta ja hankkimaan palveluksessa upseerin arvon. Talonpoika passitettiin sotamieheksi kuin pitkälliseen pakko-työvankeuteen, jossa häntä odottivat epäinhimilliset „kujanjuoksu”-rääkkäykset ¹²⁹ y.m.s. Mutta nyt meillä on jo enemmän kuin neljännes vuosisataa ollut olemassa „yleinen” asevelvollisuus, jonka voimaansaattamista aikanaan ylistettiin suureksi demokraattiseksi reformiksi. Asevelvollisuus, joka ei ole yleinen ainoastaan paperilla, vaan myös käytännössä, on epäilemättä demokraattinen reformi: se tekee lopun säätyeroavaisuudesta ja saattaa voimaan kansalaisten tasa-arvoisuuden. Mutta jos asia olisi todella siten, niin voisiko sotamieheksi passittaminen olla silloin rankaisukeinona? Ja kun hallitus muuttaa asevelvollisuuden rankaisuksi, niin eiköhän se siten todista, että me olemme paljon lähempänä rekryyttiläisyyttä kuin *yleistä* asevelvollisuutta? Vuoden 1899 väliaikaiset säännöt repivät pois teko-pyhyyden naamarin ja paljastavat jopa niidenkin laitostemme aasialaisen olemuksen, jotka eniten muistuttavat eurooppalaisia. Itse asiassa meillä ei ole ollut eikä ole yleistä asevelvollisuutta, sillä ylhäisen syntyperän ja rikkau-den suomat etuoikeudet muodostavat tavattoman paljon poikkeuksia. Itse asiassa meillä ei ole ollut eikä ole mitään kansalaisten tasa-arvoisuutta muistuttavaa sota-palveluksessa. Päinvastoin, kasarmielämä on läpeensä kyl-lästetty mitä inhoittavimmalla oikeudettomuuden hengellä. Talonpojista ja työläisistä lähteneiden sotilaiden täydellinen turvattomuus, ihmisarvon polkeminen, kiristykset, pieksäminen, pieksäminen ja pieksäminen. Mutta niille, joilla on vaikutusvaltaisia yhteyksiä ja rahaa — helpotuksia ja poikkeuksia. Ei ole ihme, että tähän mielivallan ja väki-vallan kouluun antaminen voi olla rangaistuksena ja jopa erittäin raskaana rangaistuksena, joka lähentelee oikeuksien

riistämistä. Hallitus luulee tässä koulussa totuttavansa „kapinalliset” kuriin. Eiköhän se erehdy laskelmissaan? Eiköhän Venäjän sotapalveluskoulusta tule sotakoulu val-lankumoukselle? Kaikki ylioppilaat eivät tietenkään jaksa läpäistä tämän koulun koko kurssia. Toiset murtaa palveluksen raskaus, tuhoavat yhteenotot sotilasviranomaisten kanssa, toiset — heikot ja veltot — kasarmi tekee pelokkaiksi, mutta kolmannet se karkaisee, avartaa heidän näköpiiriään, panee heidät ajattelemaan ja tuntemaan omat vapauspyrkimyksensä. He saavat nyt oman kokemuksensa perusteella tuntea mielivallan ja sorron koko raskauden, kun koko heidän ihmisarvonsa pannaan väepelin harkinnan varaan, väepelin, joka saattaa usein tahallaan tehdä pilkkaa „sivistyneestä”. He tulevat huomaamaan, minkälainen on todellisuudessa rahvaan asema, he tulevat tuntemaan tuskaa niiden ilkitekojen ja väkivaltaisuuksien vuoksi, joiden jokapäiväisinä todistajina he joutuvat pakosta olemaan, ja ymmärtämään, että ne vääryydet ja pikkumaisuudet, joita ylioppilaat saavat kärsiä, ovat vain pisara kansan sorron meressä. Se, joka tämän ymmärtää, lähtee sotapalveluksesta vanhoen Hannibalin valan¹³⁰ taistella yhdessä kansan edistyksellisimmän luokan kanssa kansan vapauttamiseksi despotismista.

Mutta yhtä suututtavaa kuin uuden rangaistuksen julmuus on myös sen halpamaisuus. Hallitus heittää haasteen kaikille, joilla on vielä kunnollisuuden tuntoa, julistamalla mielivaltaa vastaan protestoineet ylioppilaat tavallisiksi räyhääjiksi — samaan tapaan kuin se on julistanut lakkoilemisesta karkotetut työläiset paheellisesti käyttäytyviksi ihmisiksi. Vilkaiskaa hallituksen tiedonantoa: se on kirjavanaan sanoja: sekasorto, mellakoinnit, säädyttömyydet, julkeudet, hillittömyydet. Toisaalta tunnustetaan ylioppilailla olevan rikollisia poliittisia päämääriä ja pyrkimystä poliittisten protestien esittämiseen; toisaalta — ylioppilaita kohdellaan kuin tavallisia räyhääjiä, jotka kaipaavat kuriopeusta. Tämä on korvapuusti Venäjän yleiselle mielipiteelle, jonka sympatia ylioppilaskuntaa kohtaan on hallitukselle sangen hyvin tunnettua. Ja ainoana kunnan vastauksena siihen ylioppilaskunnan taholta olisi kieviläisten uhkauksen täytäntöönpano, kaikkien opiskelijain lujan ja sitkeän lakon järjestäminen kaikissa korkeakouluissa vaatimuksena

heinäkuun 29 p:nä vuonna 1899 annettujen väliaikaisten sääntöjen kumoaminen.

Mutta ei yksin ylioppilaskunta ole velvollinen vastaamaan hallitukselle. Hallitus on itse pitänyt huolta siitä, että tästä tapahtumasta on tehty jotain suurempaa kuin pelkkä ylioppilaitten juttu. Hallitus kääntyy yleisen mielipiteen puoleen aivan kuin kerskaillen rankaisutoimissaan osoittamalla tarmokkuudellaan, aivan kuin pilkaten kaikkia vapauspyrkimyksiä. Ja kaikkien kansankerrosten kaikkien tietoisten ainesten on vastattava tähän haasteeseen, elleivät he halua joutua äänettömien orjien asemaan, jotka sietävät vaiteina loukkauksia. Ja näiden tietoisten ainesten johdossa ovat valveutuneet työläiset ja heihin erottamattomassa yhteydessä olevat sosialidemokraattiset järjestöt. Työväenluokka saa lakkaamatta kärsiä verrattomasti suurempaa sortoa ja pilkkaa sen itsevaltiuden poliisivallan taholta, jonka kanssa ylioppilaat ovat nyt niin jyrkästi törmänneet yhteen. Työväenluokka on jo ryhtynyt taisteluun vapautumisen puolesta. Ja sen on muistettava, että tämä suuri taistelu asettaa sille suuria velvoituksia, että se ei voi vapauttaa itseään vapauttamatta koko kansaa despotiasta, että se on velvollinen ennen kaikkea ja voimakkaimmin reagoimaan jokaiseen poliittiseen protestiin ja tukemaan sitä kaikin tavoin. Sivistyneitten luokkiemme parhaimmat edustajat ovat hallituksen kuoliaaksi piinaamien tuhansien vallankumouksellisten verellä todistaneet ja vahvistaneet pystyvyytensä ja valmeutensa karistamaan porvarillisen yhteiskunnan tomut jaloistaan ja astumaan sosialistien riveihin. Ja se työmies, joka voi välinpitämättömänä katsella sitä, miten hallitus lähettää sotaväkeä opiskelevaa nuorisoa vastaan, ei ole sosialistin nimen arvoinen. Ylioppilas on rientänyt auttamaan työmiestä — työmiehen on tullava ylioppilaa avuksi. Hallitus aikoo puijata kansaa julistamalla, että pyrkimys poliittisten protestien esittämiseen on pelkkää säädyttömyyttä. Työläisten pitää sanoa julkisesti ja selittää mitä laajimmille joukoille, että se on valhetta, että todellinen väkivallan, säädyttömyyden ja hillittömyyden pesäke on Venäjän itsevaltiudellinen hallitus, poliisin ja virkamiesten omavaltaisuus.

Miten tämä protesti on järjestettävä, se on paikallisten sosialidemokraattisten järjestöjen ja työläisryhmien ratkaistava. Lentolehtisten jakelu, levittäminen ja liimaaminen,

kokousten järjestäminen, joihin olisi kutsuttava mikäli mahdollista yhteiskunnan kaikki luokat mukaan,— sellaisia ovat helpoimmat protestimuodot. Mutta toivottavaa olisi, että siellä, missä on lujia ja vankalla pohjalla olevia järjestöjä, yritettäisiin laajemman ja avoimman protestin esittämisestä julkisen mielenosoituksen muodossa. Hyvänä esimerkkinä voi olla Harkovissa viime vuoden joulukuun 1 p:nä pidetty mielenosoitus „Juzhnyi Krain” toimituksen edustalla. Juhlittiin tämän iljettävän lehtipahasen merkkipäivää, lehtipahasen, joka vainoaa kaikkea pyrkimystä valoon ja vapauteen ja ylistelee kaikkia hallituksemme petomaisuuksia. Toimituksen edustalle kokoontui väkijoukko, joka repi juhlallisesti palasiksi „Juzhnyi Krain” numeroita, satoi niitä hevosten häntiin, kääri niitä koirien ympärille, heitteli kiviä ja rikkivetypulloja sisään ikkunoista huutaen: „Alas lahjottavissa oleva lehdistö!”. Kas sellaista juhlamista tosiaankin ansaitsevat lahjottavissa olevien lehtien toimitukset, eivätkä ainoastaan ne, vaan myös kaikki hallitusvirastomme. Esivallan suosiollisuuden merkkipäiviä ne viettävät vain silloin tällöin, mutta kansantuomion merkkipäivien arvoisia ne ovat aina. Jokainen hallituksen mielvallan ja väkivaltaisuuden ilmaus on laillinen aihe sellaista mielenosoitusta varten. Ja älköön hallituksen avoin ilmoitus ylioppilaiden nyrkkioikeudellisesta rankaisemisesta jääkö ilman kansan avointa vastausta!

Kirjoitettu tammikuussa 1901

*Julkaistu helmikuussa 1901
„Iskra” lehden 2. n:rossa*

*Julkaistaan „Iskran”
tekstin mukaan*